

UNIVERSITETETS
KULTURHISTORISKE
MUSEER
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

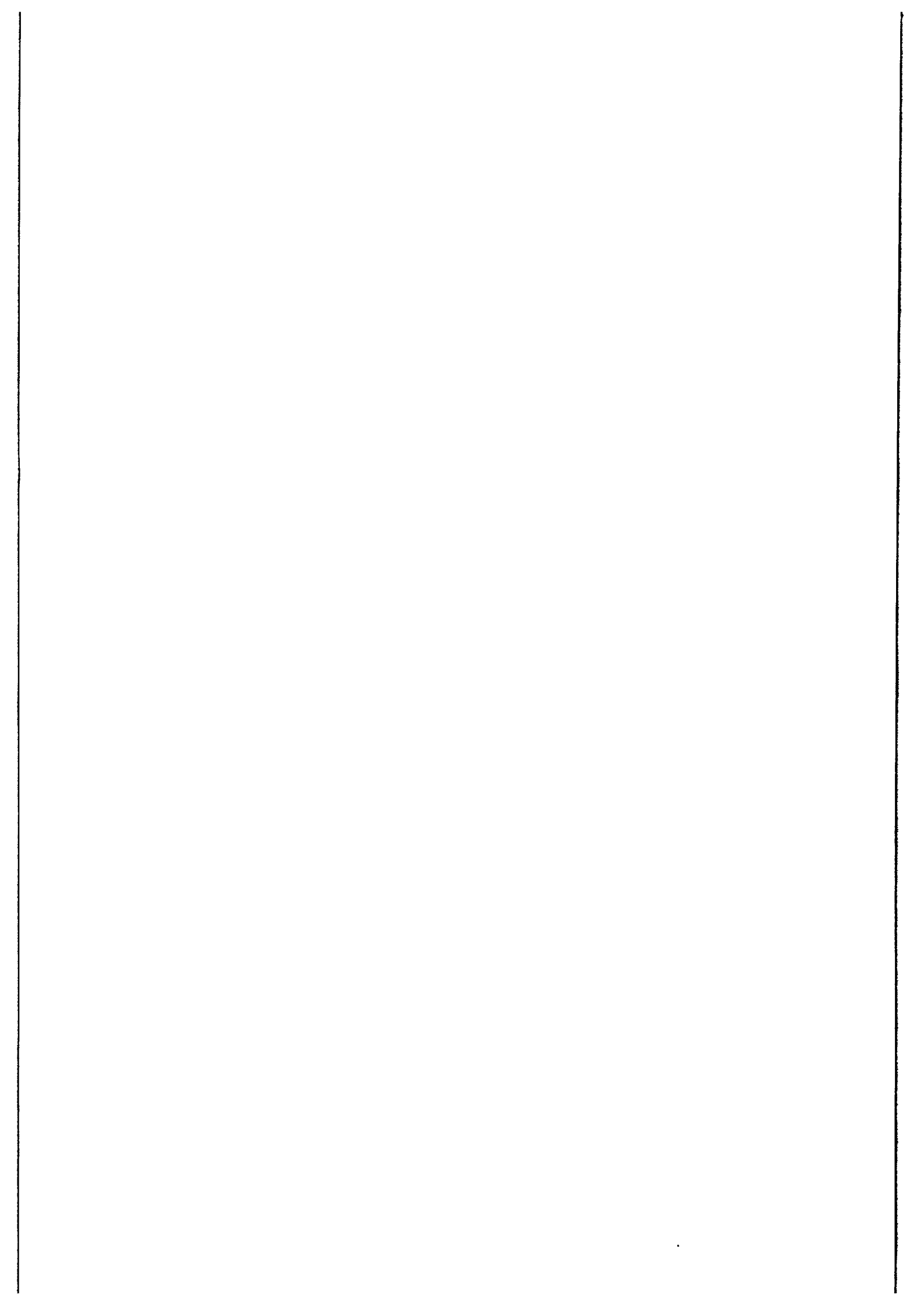
BOSETNINGSSPOR

Hundstad, 134/6, Nes kommune,
Akershus fylke

Jannie Schnedler Johansen/
Vibeke Vandrup Martens

Oslo 2004

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn Hundstad	G.nr./ b.nr. 134/6
Kommune Nes	Fylke Akershus
Saksnavn Rv2	Kulturminnetype Bosetningsspor
Saksnummer (arkivnr. UKM) 02/3801	Tiltakskode/ prosjektkode 756056/204733
Eier/ bruker, adresse Even G. Sundby, Holdt gård, Oppaker	Tiltakshaver Statens vegvesen
Tidsrom for utgravning 06.09 – 09.09.04	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum
ØK-kart CU 0512	ØK-koordinater
A-nr.	C-nr.
ID-nr (Fornminneregisteret)	Negativnr. (UKM) Cf 29121
Rapport ved: Jannie Schnedler Johansen	Dato: 18.01.05
Saksbehandler: Margrethe F. Simonsen	Prosjektleder: Vibeke V. Martens

SAMMENDRAG

Utgangspunktet for undersøkelsen var registreringen av 10 stolpehull, tolket som et ledegjerde, og en struktur med kull av uviss funksjon.

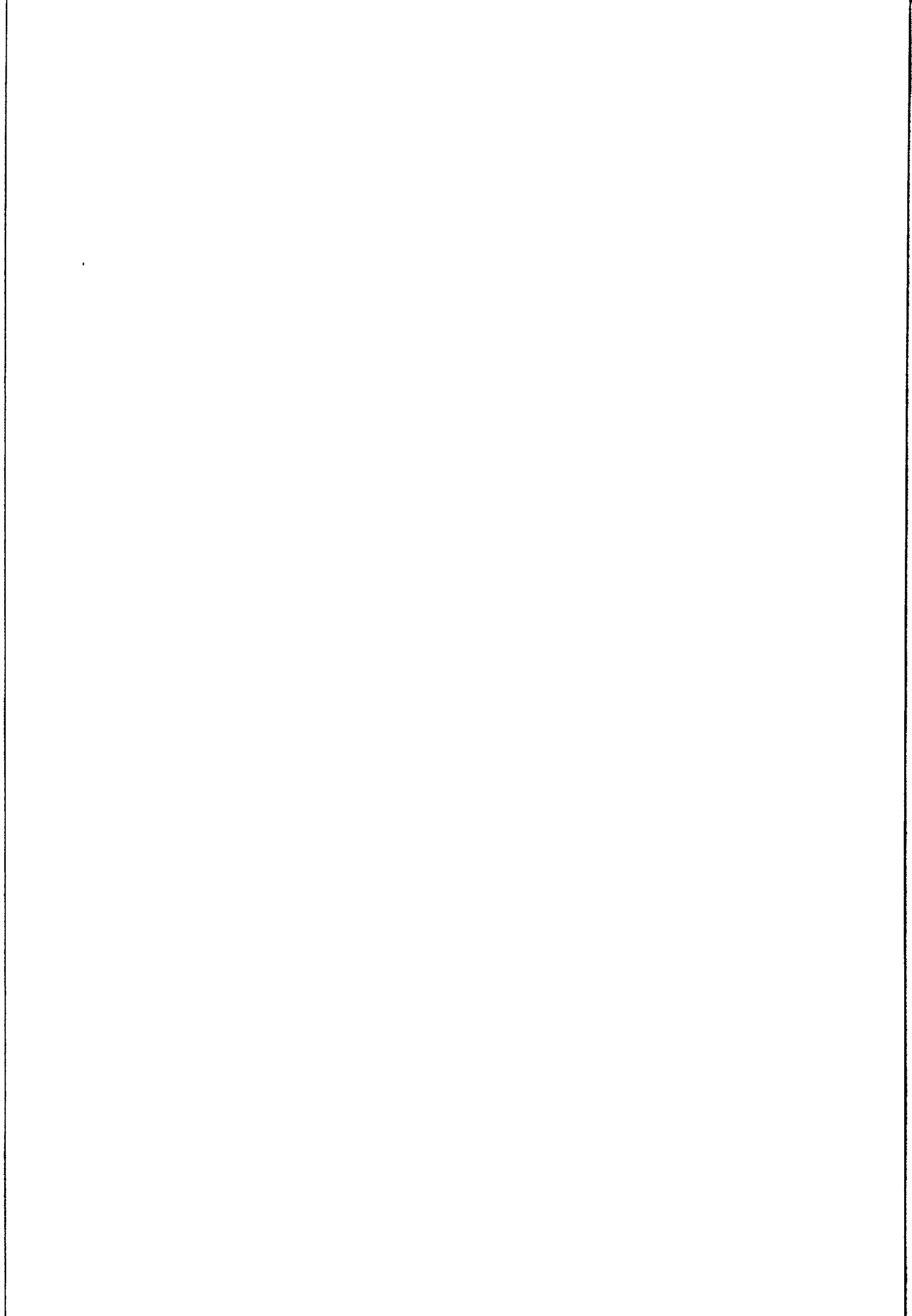
Ved den arkeologiske undersøkelsen ble alle disse strukturene gjenfunnet og ytterligere 18 strukturer, tolket som stolpehull før snitting, ble påvist.

Den videre undersøkelsen konkluderte med at ingen av de påviste strukturer kunne tolkes som førreformatoriske og dermed automatisk fredet i henhold til kulturminneloven.

INNHOOLD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	2
2. DELTAGERE, TIDSROM	2
3. FORMIDLING	3
4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER.....	3
5. UTGRAVNINGEN	4
5.1 Problemstillinger – prioriteringer.....	4
5.2 Utgravningsmetode	4
5.3 Utgravningens forløp, Tolkning og resultater	5
6. KONKLUSJON.....	5
7. LITTERATUR	6
8. VEDLEGG	7
8.1. Tegninger	7
8.2. Fotoliste	7
8.3. Kart	8

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING, HUNDSTAD, 134/6, NES KOMMUNE, AKERSHUS FYLKE

JANNIE SCHNEDLER JOHANSEN

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

I forbindelse med reguleringsplan for ny gang- og sykkelvei langs eksisterende Rv2 i Nes kommune ble det foretatt registrering av automatisk fredede kulturminner, ved Anne Traaholt, Akershus fylkeskommune, i perioden 06.05.2002 – 10.06.2002. Det ble funnet fire lokaliteter med bosetningsspor (Traaholt 2002).

Registreringen for lokaliteten Hundstad 134/6 (R4) konkluderte med funn av følgende to kulturminner: F1; struktur med kull og F2-F11; 10 stolpehull tolket som et ledegjerde.

Reguleringsplan for gang- og sykkelvei på strekningen Nes kirke – Oppaker skole ble vedtatt i kommunen (Nes) 22. april 2003, og vilkår om arkeologiske utgravninger ble tatt inn i bestemmelsene.

En prosjektplan ble utarbeidet på bakgrunn av rapporten fra fylkeskommunens registrering og reguleringsplanen fra kommunen (Berg-Hansen 2003).

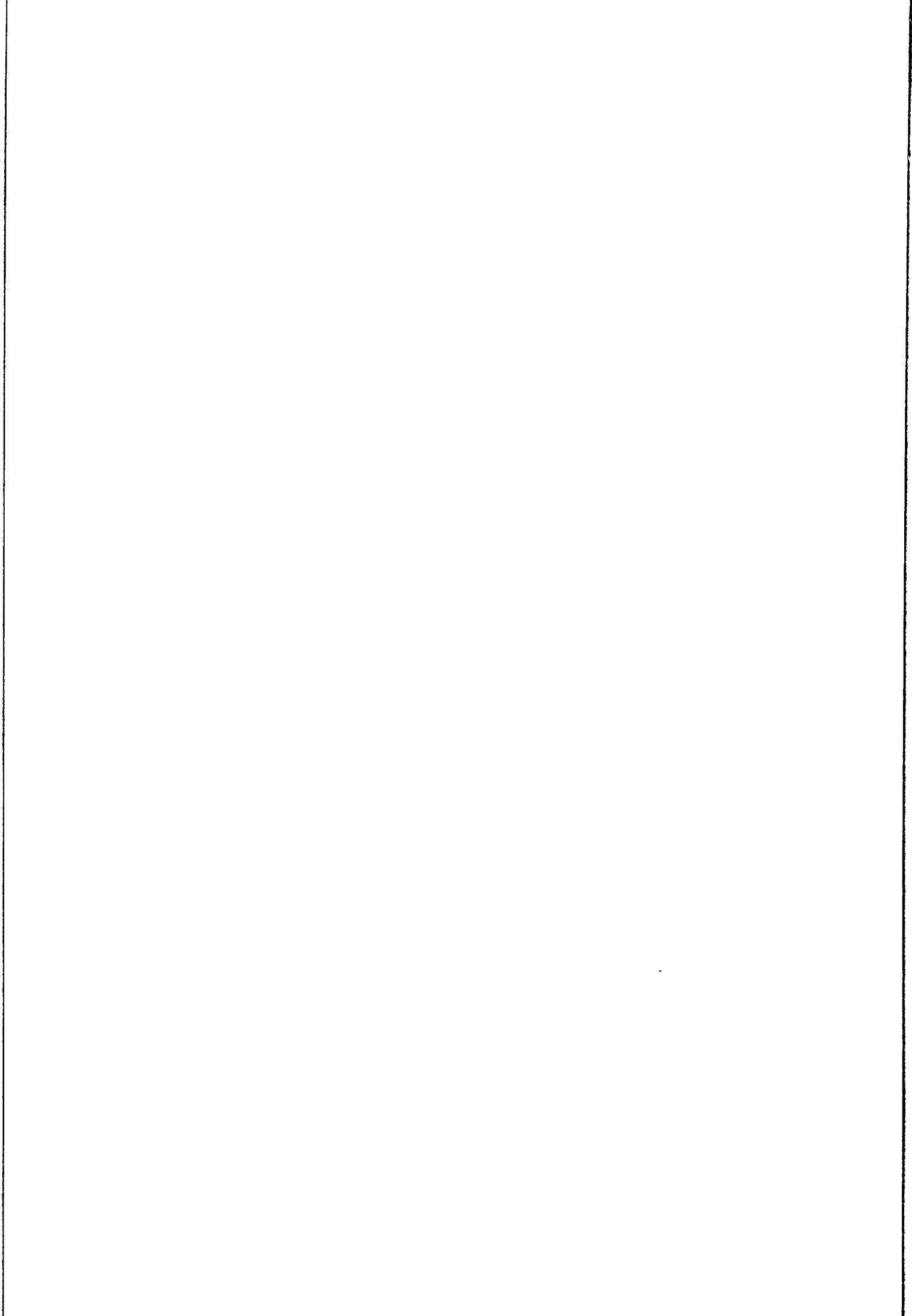
Kulturhistorisk Museum (tidligere Universitetets Kulturhistoriske Muséer) har behandlet saken 22. mars 2004 (sak F 035/04) etter kulturminneloven § 10, 1. ledd som ble oversendt Riksantikvaren. Denne la opp til en undersøkelse på 1-2 uker, som skulle bekostes av tiltakshaver, Statens vegvesen. På grunn av manglende finansiering av tiltaket, ba Statens vegvesen om at bare lokalitet R4 undersøkes i 2004.

2. DELTAGERE, TIDSROM

Den arkeologiske utgravningen ble foretatt i perioden 06.09.04 – 09.09.04, i alt fire arbeidsdager. Det ble anvendt gravemaskin fra firmaet Carl H. Breen AS, Maura, og maskinfører Jan Erik Eidevik foresto denne delen av jobben.

Student Carina Julo var feltassistent og undertegnede, arkeolog Jannie S. Johansen var feltleder. Den 6. september var Vibeke Vandrup Martens, utgravningsleder ved årets Rv2-utgravninger, med i felt for å bistå oppstartinga. Torsdag 9. september kom Anne Engesveen for å måle inn feltet og strukturer. Hun fikk assistanse av Svein Moldestad fra Statens vegvesen som satte ut fastpunkter for henne. Denne dagen var Vibeke V. Martens også på en befarings på feltet et par timer.

3. FORMIDLING

Formidling i forbindelse med utgravningen begrenset seg til samtaler med grunneiers far, Ole E. Sundby, som bor på gården, Hundstad 134/6. Formidlingen gikk begge veier ettersom Sundbys slekt langt tilbake har bodd på denne gården, så han var godt kjent med alt som har skjedd - i hvert fall en stund bakover i tid.

4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

Lokaliteten, Hundstad 134/6, ligger på nordsiden av Rv2 på et åpent høydedrag nordvest for Glomma. Den aktuelle åkeren er nylig ryddet, i perioden 1990-1996, og undergrunnen har tydelige spor etter rot- og stubbebrenning. Undergrunnen består for øvrig av dårlig drenerende leire med siltblandede sandpartier. I noen områder er det en del stein i undergrunnen, i andre er det så å si fritt for stein.

Tidligere er det gjort følgende funn i nærheten av gården:

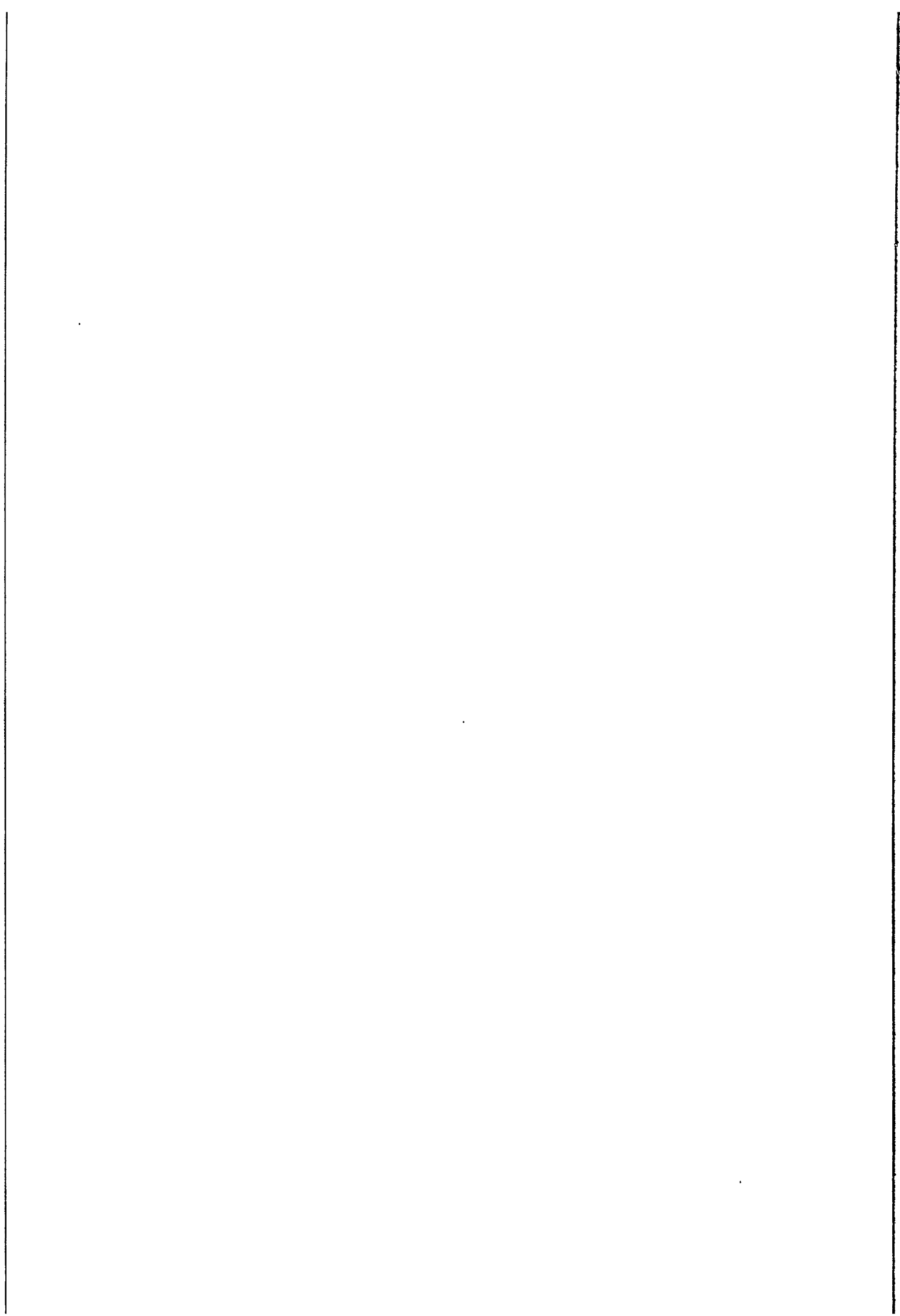
- Minst 20 kokegroper (på gårdene 134/ og 136/20, ID-nr. X 010320)
- Øks av bergart (funnsted ved 134/6 og 136/20, ID-nr. X 010321)
- Skaftulløks (funnsted ved 134/6 og 136/20, ID-nr. X 010322)
- Slipt bergartsøks (oppbevares på Hundstad 134/6, ID-nr. X 010323).

Av andre kulturhistoriske fornminner kan nevnes Nes kirkeruin, en av tre middelalderkirker på Romerike. Denne er fra ca 1100, utvidet til korskirke i 1697, og ligger på Nestangen, 2 km sør for Nes kirke.

Selve gårdsnavnet, Hundstad eller Hunstad, kan sannsynligvis føres tilbake til yngre jernalder/vikingtid (kilde: Diplomatarium Norvegicum, se også Rygh 1898).

5. UTGRAVNINGEN

5.1 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

Lokalisering og undersøkelse av bosettingsspor vil kunne bidra til kunnskap om bosetningen i forhistorisk tid lokalt i Nes, og i Akershus og på Østlandet generelt. Den kunnskapen vi har i Norge om hustyper og andre aktiviteter knyttet til bosetning er i stor grad basert på arkeologisk materiale fra Sør-Vestlandet. Det er fortsatt et åpent spørsmål om hus og gård tilsvarer funnene der (Berg-Hansen 2003). Selv om det er foretatt større undersøkelser på Østlandet de seinere årene (se for eksempel Helliksen 1997, Pilø 1993, Berg 1997, Skre 2001), er det fortsatt behov for et bredt komparativt materiale for å få et klarere bilde av den forhistoriske gårdsbosetningen.

Dersom det skulle bli påvist et gjerde er de aktuelle problemstillingene:

- Konstruksjon
- Datering
- Hva slags grense representerer gjerdet? Innmark/utmark, tun, innhegning, ledegjerde (for jakt), fegate eller gårdsgrense?
- Gjerdets relasjon til andre samtidige funn i nærheten

Dersom det skulle bli påvist et hus er de aktuelle problemstillingene:

- Bygningskonstruksjon
- Datering
- Funksjon og innvendig organisering
- Husets relasjon til andre samtidige funn i nærheten
- Organisering og bruk av området omkring huset

5.2 UTGRAVNINGSMETODE

Matjordlaget ble fjernet ved maskinell flateavdekning (se Løken, Pilø og Hemdorff 1996). De avdekte strukturene ble nummerert og rensert fram ved hjelp av krafse eller skovl og graveskje. Deretter ble en del av strukturene dokumentert i plan ved fotografering og plantegning og dernest snittet ved at halvdelen av strukturen ble fjernet og snittflaten ble dokumentert på samme måte som i plan, ved fotografi og tegning. Hver snittet struktur ble beskrevet på eget skjema.

5.3 UTGRAVNINGENS FORLØP, TOLKNING OG RESULTATER

Det ble flateavdekt med maskin i tre dager.

Alle de registrerte strukturene (F1-F11) ble gjenfunnet. Det kunne umiddelbart fastslås at strukturen med mye trekull (F1) var en brent rot, som ved opprensning viste seg å være så grunn at den på det nærmeste forsvant. Denne ble det ikke foretatt ytterligere undersøkelser av og den ble heller ikke innmålt.

To av strukturene F2-F11, som ved registreringen ble tolket som et ledegjerde ble snittet og det ble fastslått at det ikke dreier seg om stolpehull, men at disse på overflaten runde/ovale strukturene er naturlige ansamlinger av sandblandet silt der hvor trerøtter har dannet lukkede ovale eller sirkelformete former i undergrunnen. Den sandblandete silten utgjør en del av et utvaskingslag i det som inntil for nylig (1990-1996 ble området ryddet) var en skogbunn og er dermed en rest av en podsolhorisont/podsolprofil.

Det ble påvist ytterligere 18 strukturer som før snitting kunne tolkes som stolpehull. Ved snitting av en del av disse kunne det fastslås at disse var naturlig dannet – dels rester av en podsolhorisont, dels sannsynlige steinopptrekk.

Alle de 28 påviste strukturer ble nummerert med fortløpende S-nr. Kun ett av de under registrering påviste stolpehull var markert med spiker og funnpose som ble gjenfunnet under denne utgravningens flateavdekking og ble antatt å være den første i rekken, altså F2. Denne strukturen fikk dermed et nummer som både refererer til den arkeologiske registreringen og utgravningen (S15, R4-F2).

Størrelsen på de 28 strukturene varierte fra ca 20 cm – ca 50 cm i bredde eller diameter og fasongene var ovale, rundovale og runde. Strukturene S1, 2, 3, 6, 7, 9, 16, 17 og 28 ble dokumentert ved utgravning. S24 ble dokumentert ved tegning i plan. Størstedelen av strukturene ble fotodokumentert i plan, enten alene eller på oversiktsbilder.

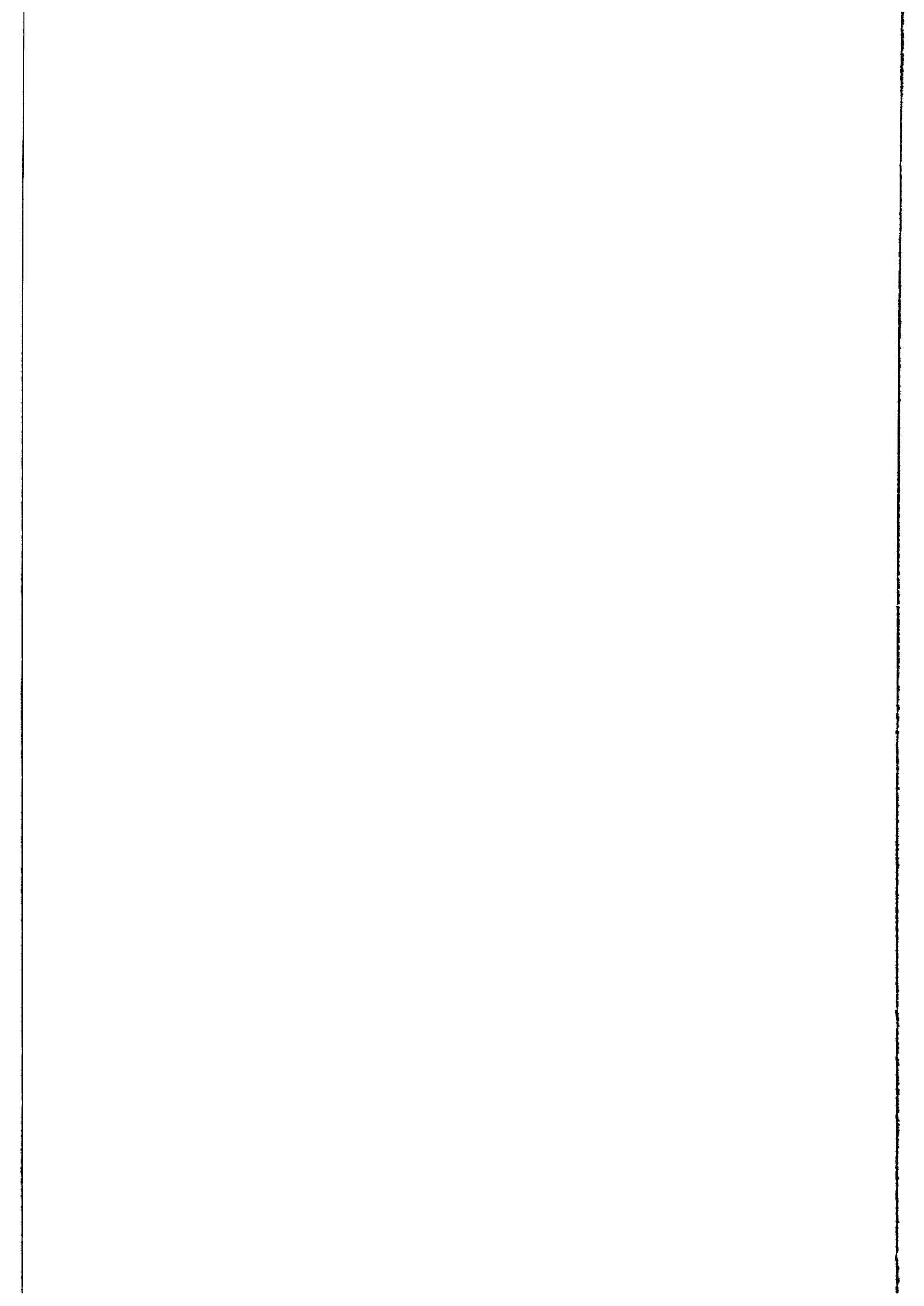
Det ble ikke funnet noen gjenstander av arkeologisk interesse under utgravningen av lokaliteten.

Felt og strukturer ble digitalt innmålt, som nevnt innledningsvis.

6. KONKLUSJON

Det kan konkluderes med at det ikke ble funnet strukturer som kunne tolkes som førreformatoriske og dermed automatisk fredet i henhold til kulturminneloven.

7. LITTERATUR

Berg, E. 1997

Gård og grav på Rør i Rygge, Østfold. Dobbeltsporprosjektet. Arkeologiske undersøkelser 1994-1996. Varia 47. Universitetets Oldsaksamling. Oslo.

Berg-Hansen, I. M. 2003

Prosjektplan. Undersøkelse av automatisk fredete kulturminner (bosettingsspor). Forslag til reguleringsplan for Rv2, gang og sykkelvei fra Nes Kirke til Oppaker skole. Universitetets kulturhistoriske museer, Fornminneseksjonen, Oslo

Helliksen, W. 1997

Gård og utmark på Romerike 1100 f. Kr. – 1400 e. Kr. Varia 45. Universitetets Oldsaksamling. Oslo.

Løken, T., L. Pilø og O. Hemdorff 1996

Maskinell flateavdekking og utgravning av forhistoriske jordbruksplasser – en metodisk innføring. AmS Varia nr. 26. Arkeologisk museum i Stavanger.

Pilø, L. 1993

Jernalderens bosetningshistorie på Hedmarken. Noen hypoteser i forbindelse med Åkerprosjektets forskningsresultater. *Viking 1993.* Oslo.

Rygh, O. 1898

Norske Gaardnavne, bind 2: Akershus amt. Kristiania.

Skre, D. 2001

The Social Context of Settlement in Norway in the First Millienium AD. *NAR Vol. 34. No. 1,* s.1-13.

Traaholt, A. 2002

Rapport om registrering av automatisk fredede kulturminner i Nes kommune i forbindelse med reguleringsplan for riksvei 2, gang- og sykkelveg fra Nes kirke til Oppaker skole. Nes kommune, Akershus fylke. Akershus fylkeskommune.

8. VEDLEGG**8.1. TEGNINGER**

1. S1, 2, 3 og 7, plan og profil
2. S6, 9, 16, 17, plan og profil, og S24, plan
3. S28, plan og profil

8.2. FOTOLISTE.

Cf 29121

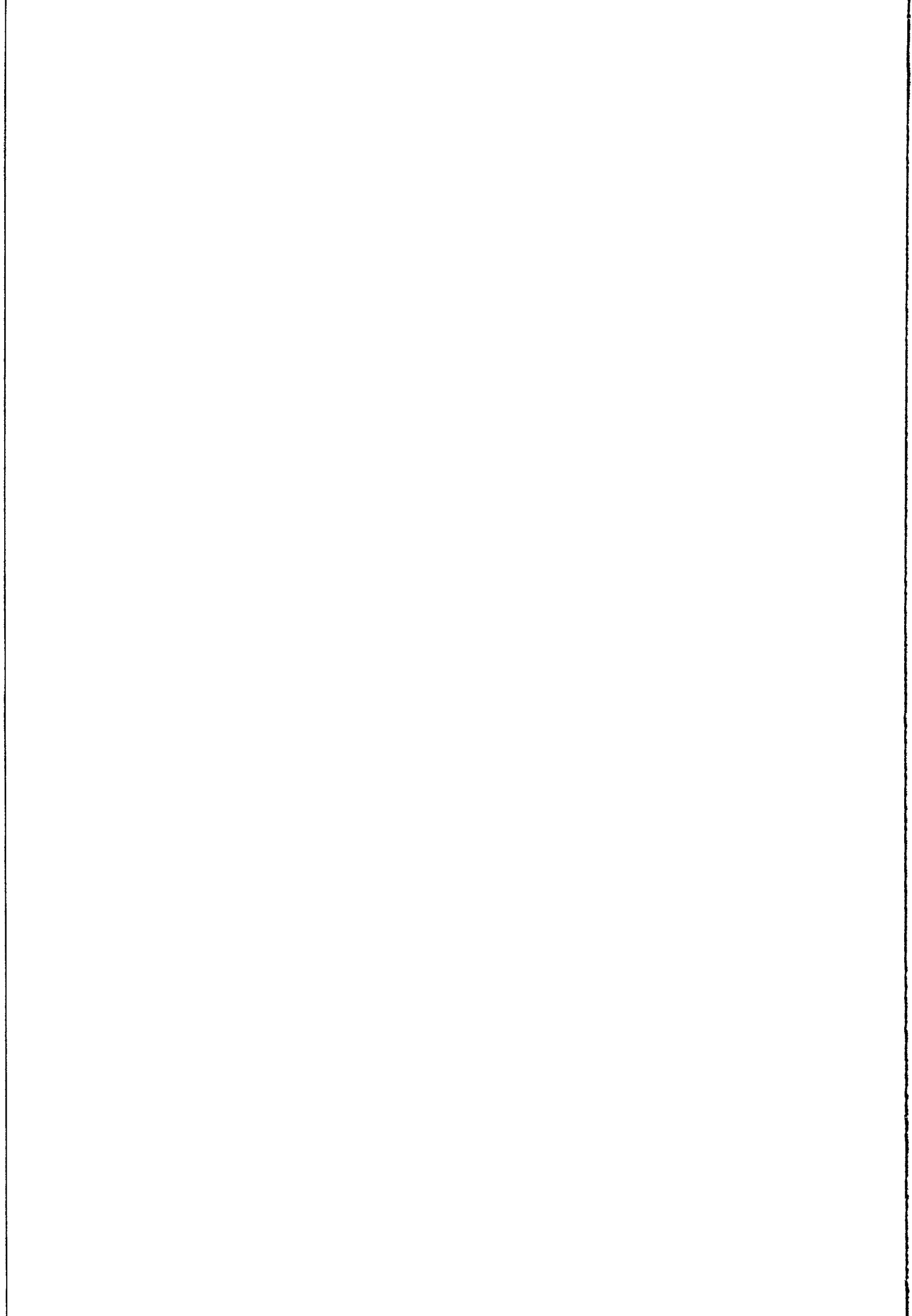
Film 1 Bildnr.	Motiv	Retning mot	Fotograf
36	Film 1		J.S.J.
35	Arbeidsbilde		J.S.J.
34	Arbeidsbilde		J.S.J.
33	S1, plan	N	C.J.
32	S1, profil	N	C.J.
31	S2 og S3, plan	Ø	J.S.J.
30	S7, plan	N	J.S.J.
29	S6, plan	V	J.S.J.
28	Strukturrekke, plan	SV	J.S.J.
27		NØ	J.S.J.
26	Strukturrekke m. Carina	SV	J.S.J.
25		NØ	J.S.J.
24		NØ	J.S.J.
23	Strukturrekke	NØ	J.S.J.
22	S15 (R4-F2?)		J.S.J.
21	Mørk stripe med siltstriper på hver side	NØ	J.S.J.
20	Samme som 21 m. 1m	NØ	J.S.J.
19	Jannie med hjelm		C.J.
18	Snitting av mørk stripe med silt på sidene		J.S.J.
17			J.S.J.
16	Oversiktsbilde	N	J.S.J.
15		Ø	J.S.J.
14	Snitt gjennom mørk stripe	Ø	J.S.J.
13	Snitt gj. mørk stripe m. 1 m	Ø	J.S.J.
12	S4,8,9, 10, 24,25,26,27, plan	Ø	J.S.J.

Fotografene:

C.J.: Carina Julo

J.S.J.: Jannie Schmedler Johansen

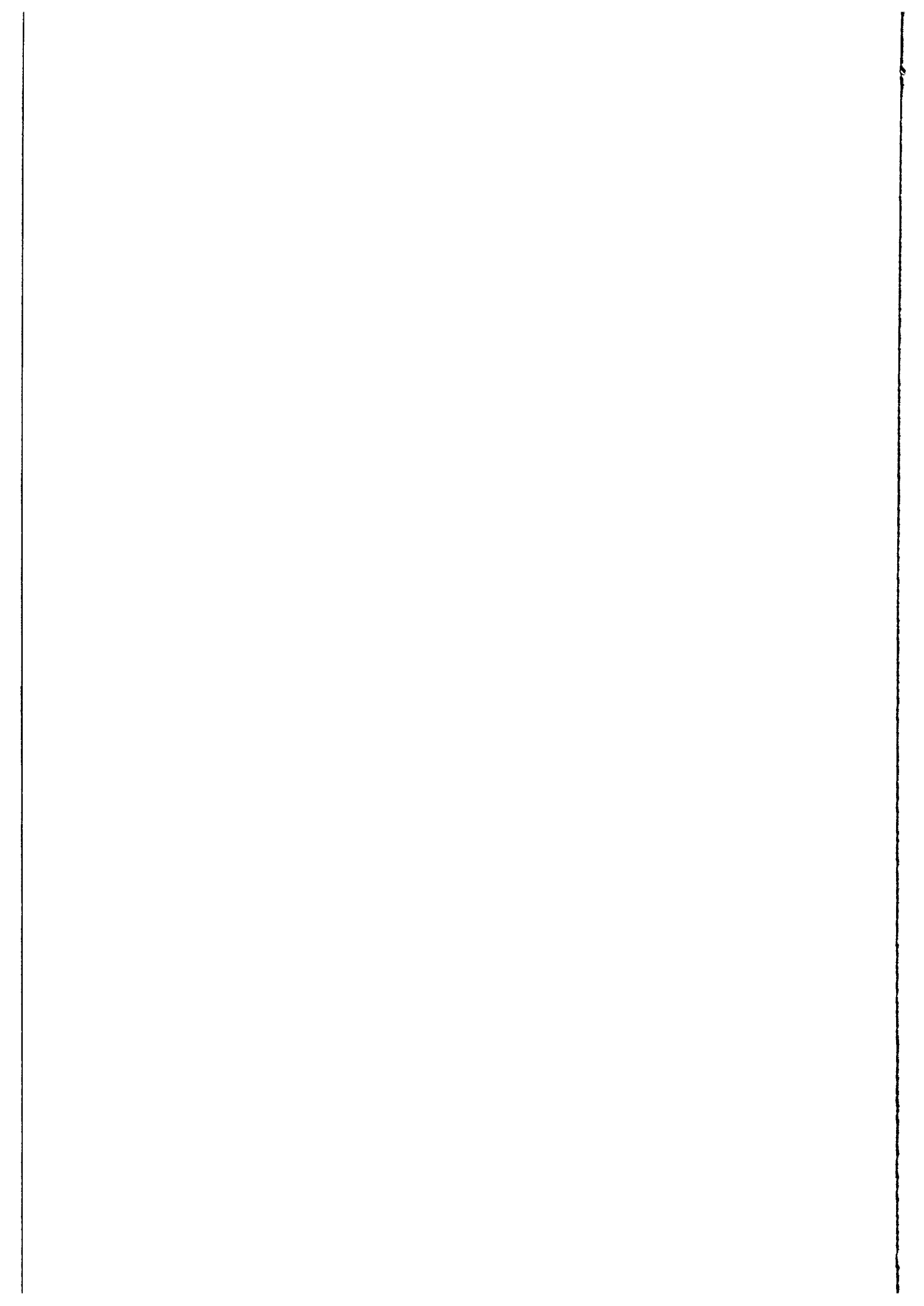

8.3. KART

1. Utsnitt av ØK-kart nr CU 0512
2. Kart over de innmålte strukturer og feltet ved Anne Engesveen

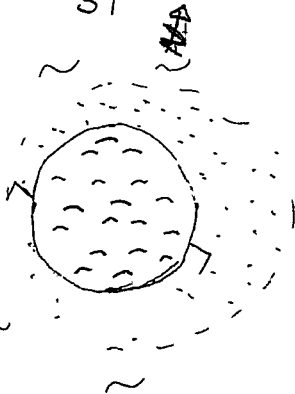

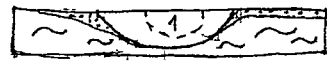

Gård, gnr/brnr: <i>Hundstadi 134/6</i>	Signaturer:	Strukturnr: <i>S 1</i>
Komm./fylke: <i>Nes, Akershus</i>		Strukturtype: <i>netter</i>
Lokalitet: <i>R4</i>		Tegn. nr: <i>1</i>
	sand ∴∴∴ brenn √√√	
	grus ∘ ∘ ∘ stein ○	Prøver: (kull o.a.)
Foto:	silt ~~~~	
	leire ~~~~ brenn ~~~~	
Målestokk: <i>1:20</i>	humus ///	Funn:
Nordpil:	kullbiter x x x kullag [X]	
Dato: <i>06/09/04</i> sign. <i>Jeg</i>	Kp: kullprøve	
	Mp: makrofossilprøve	Kokst.vol.(bøtter):
	Ph: fosfatprøve	

S1

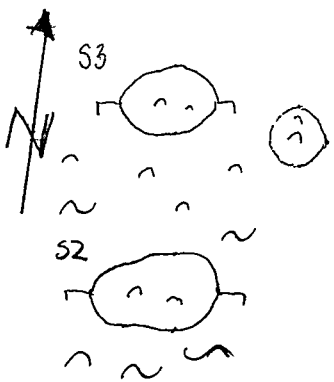

Strukturen er grå silt med rødbrun leire. Rundt str er det en ring med sand.

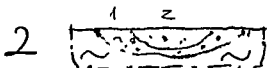
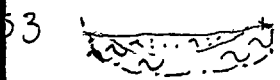

Massen i str er grå silt med 1: grå og rødbrun leire. Silt rundt str er det et lyst sandlag og i alle sammen mellom sanden og leira er sanden rødbrun.

S2, S3

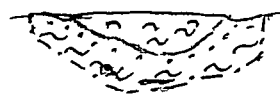
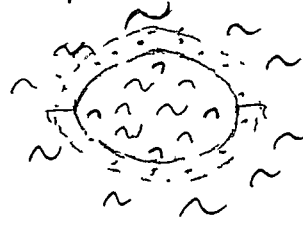

S3, S2 og en liten str til avtarer seg som lyset den undergrunnen

1 lys grå sand - silt
2 rødbrun sand

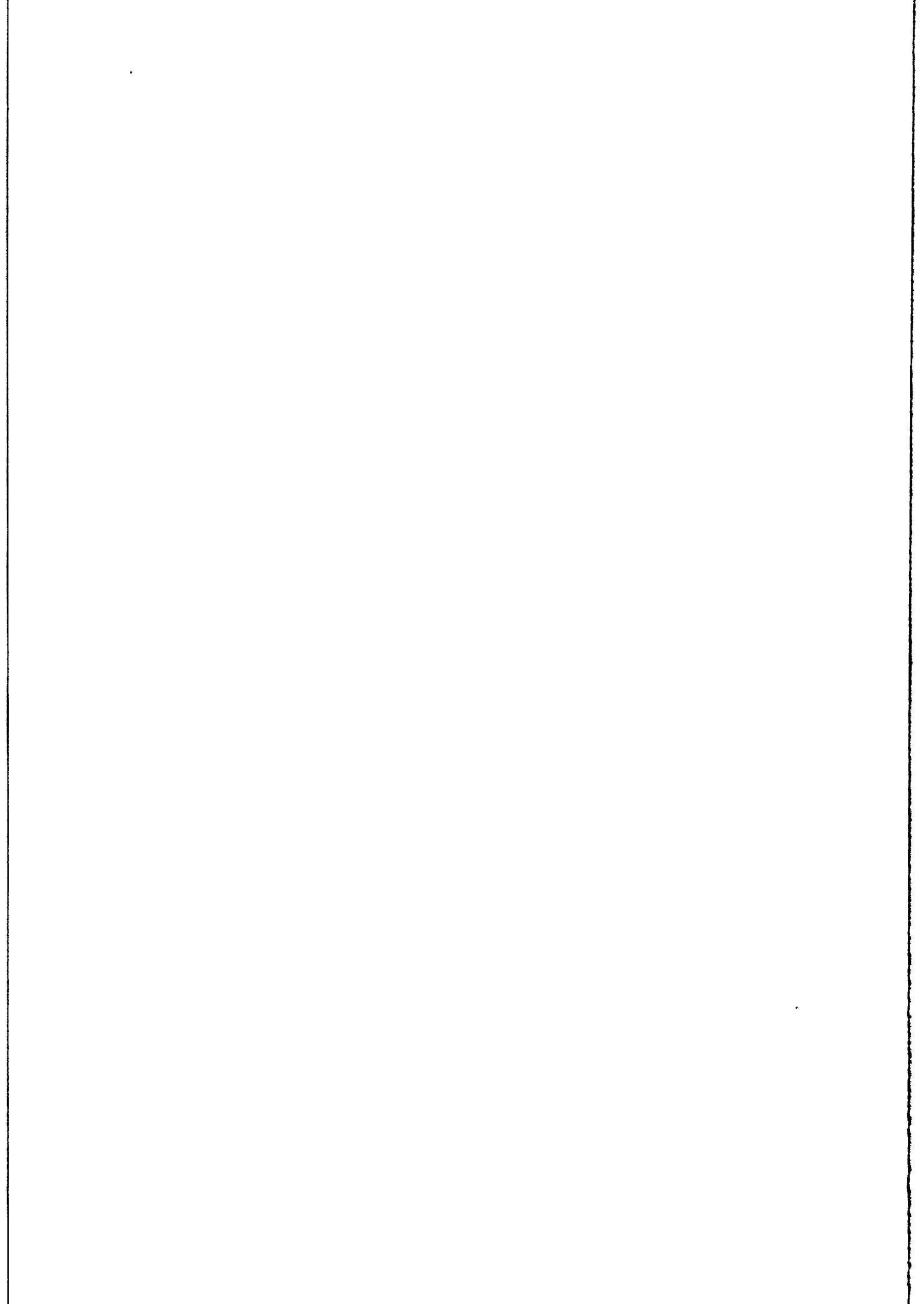
S7

Grå masse i rødbrun sand i

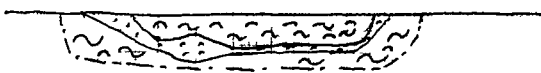
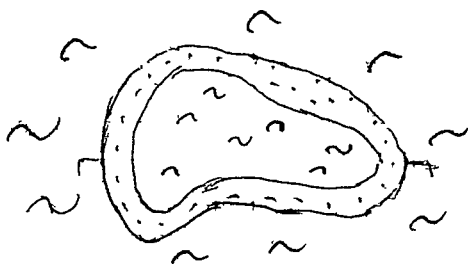
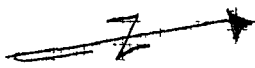
Tja - en merkelig struktur sand rundt silt-leire - stølpeavtrykk umulig å påvise.

Hele silt-leire-blumpen fulgte opp med spaden under oppretting av profil - STRANGE..

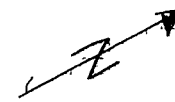
Gård, gnr/brnr: Hundstad 104/6	Signaturer:	Strukturnr: 56, 9, 16, 17, 24
Komm./fylke: Nes, Akershus		Strukturtype: 7
Lokalitet: Rv2 - gang og rykkeløst		Tegn. nr: 2
RH	sand: $\dots$ brent $\vee \vee \vee$	
	grus $\circ \circ \circ$ stein $\circ$	Prøver: (kull o.a.):
Foto: Oversiktsbilde av stolperenn	silt $\sim \sim \sim$	
	leire $\sim \sim \sim$ brent $\sim \sim$	
Målestokk: 1:20	humus $///$	Funn:
Nordpil: ja	kullbiter $\times \times$ kullag $\times \times \times$	
Dato: 080904 sign. JØJ	Kp: kullprøve	
	Mp: makrofossilprøve	Kokst.vol. (bøtter):
	Ph: fosfatprøve	

56

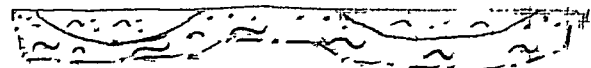
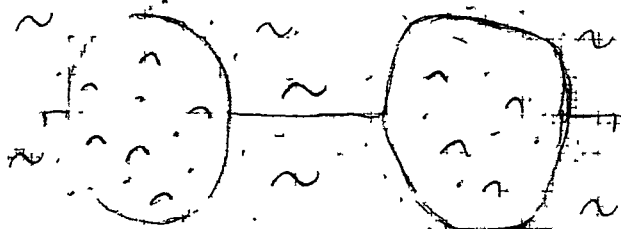

Tja... noe stolperenn er det jo ikke....

516, 517

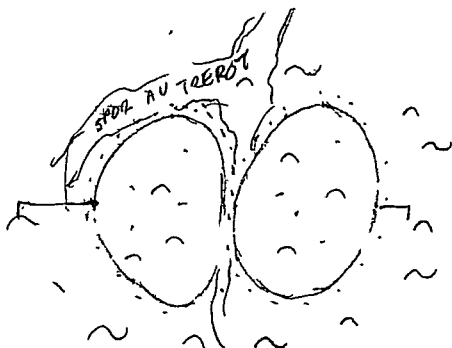

Gul silt i rødbrun sand/silt i leire

Podsolhorisont

59

lys grågul masse i strukturen omgitt av rødbrun sand i silt-leire undergrunn

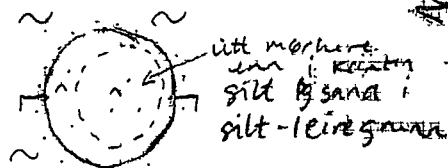

snitt:

① lys grågul sandblandet silt - podsolhorisont

② rødbrun sand og leire m noe silt - undergrunn

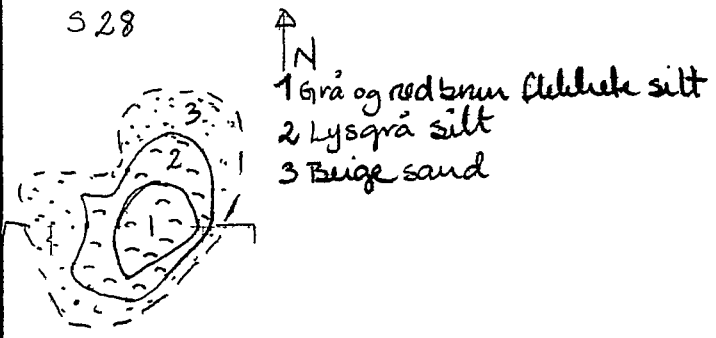
524

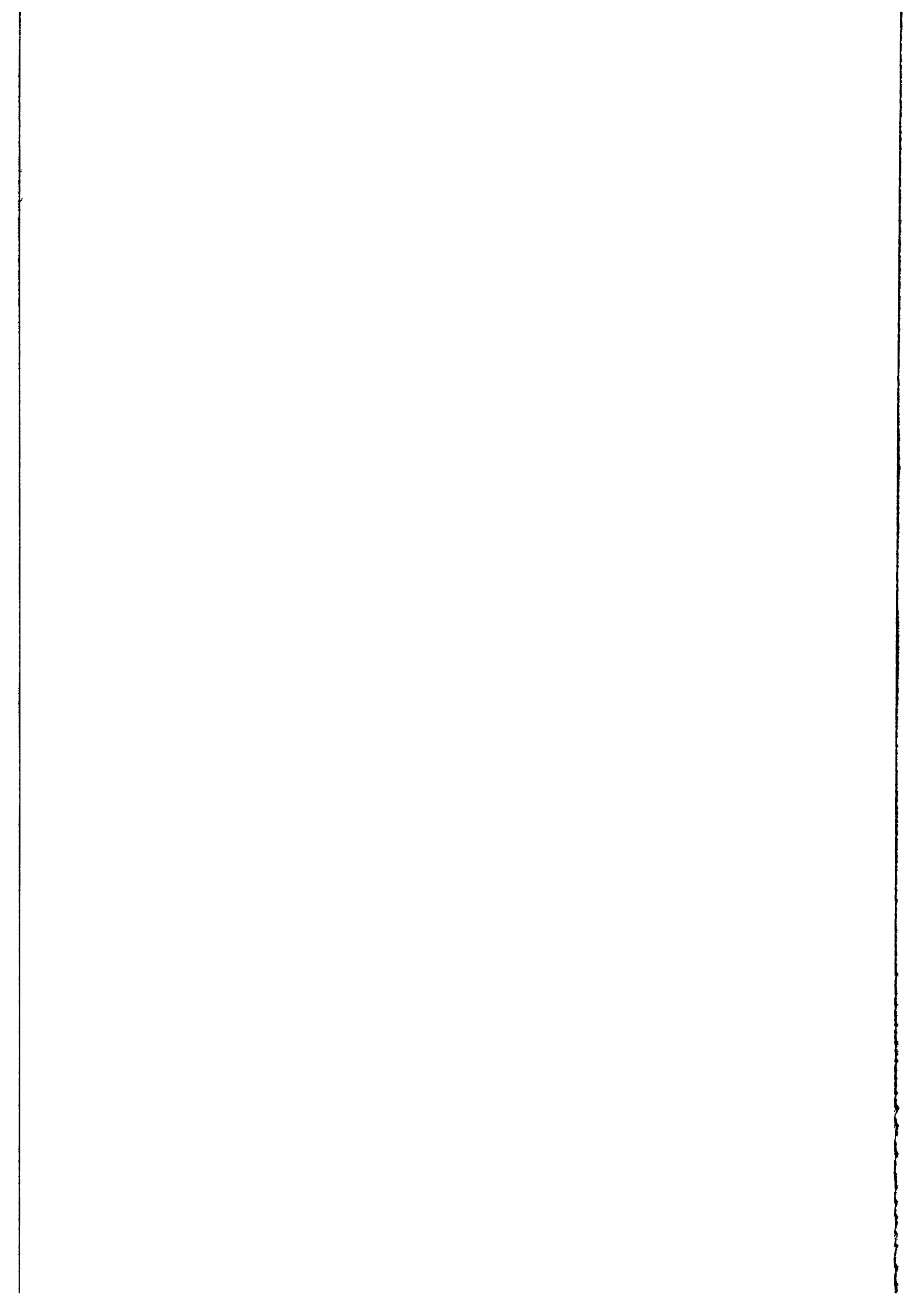

Droppet å snitte denne - siltflekkene er deler av et utvashingslag i en podsol-profil fra da det sto skog på feltet (nyddet i perioden 1990-1996)

Gård, gnr/bnr: HUNSTAD 134/6	Signaturer:	Strukturnr: S 28
Komm./fylke: NES, Akershus		Strukturtype: ?
Lokalitet: RV 2 / RV		Tegn. nr: 3
	sand . . . . . brent v.v.v	
	grus o' o' stein O	Prøver: (kull o.a.)
Foto:	silt ~~~~~	
	leire ~~~~~ brent ~v	
Målestokk: 1:20	humus ////	Funn:
Nordpil:	kullbiter x x x kulltag ~~XXXX~~	
Dato: 9/9-04 sign. <i>cf</i>	Kp: kullprøve	
	Mp: makrofossilprøve	Kokst.vol.(bøtter):
	Ph: fosfatprøve	

S 28

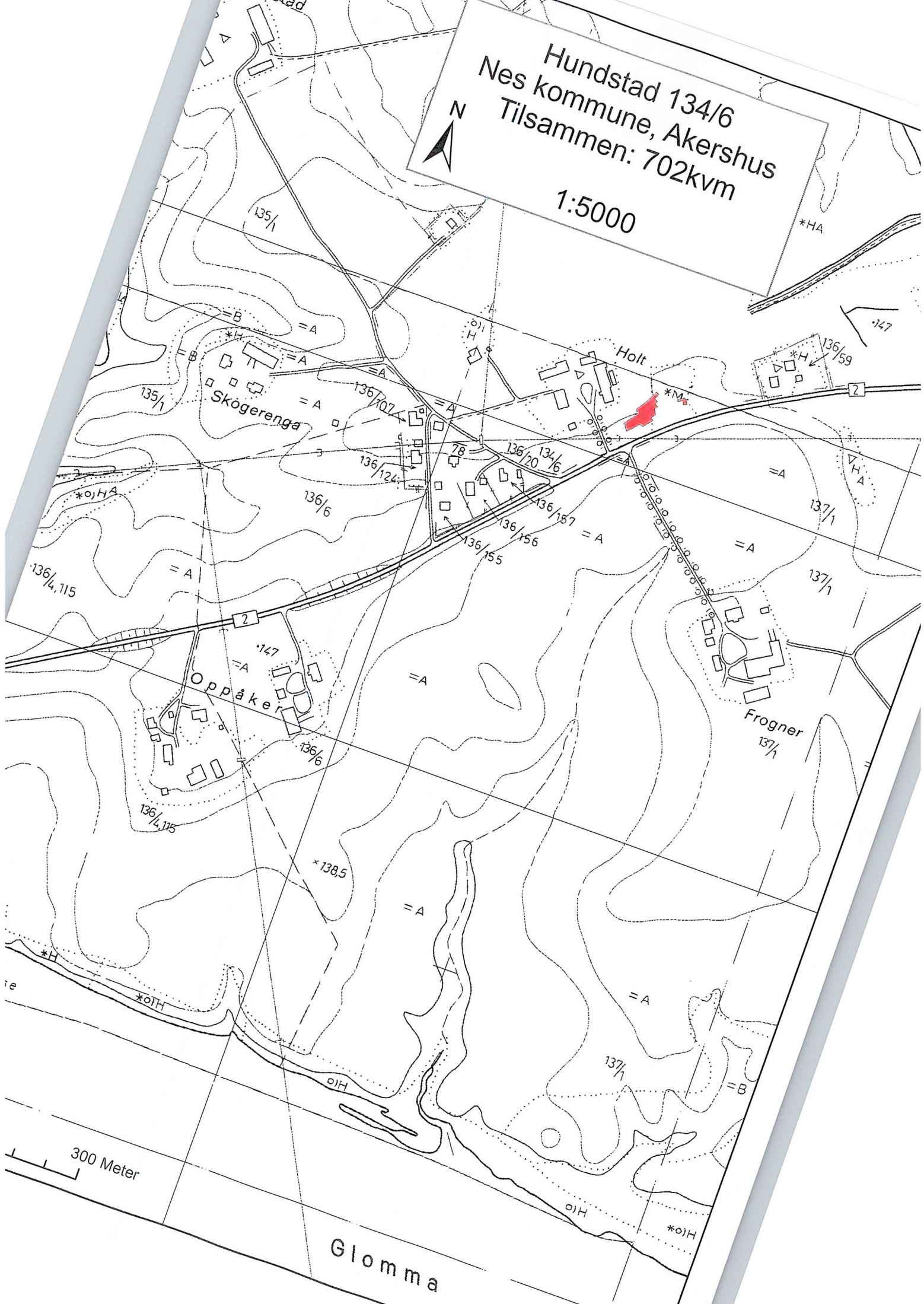

Hundstad 134/6
Nes kommune, Akershus
Tilsammen: 702kvm

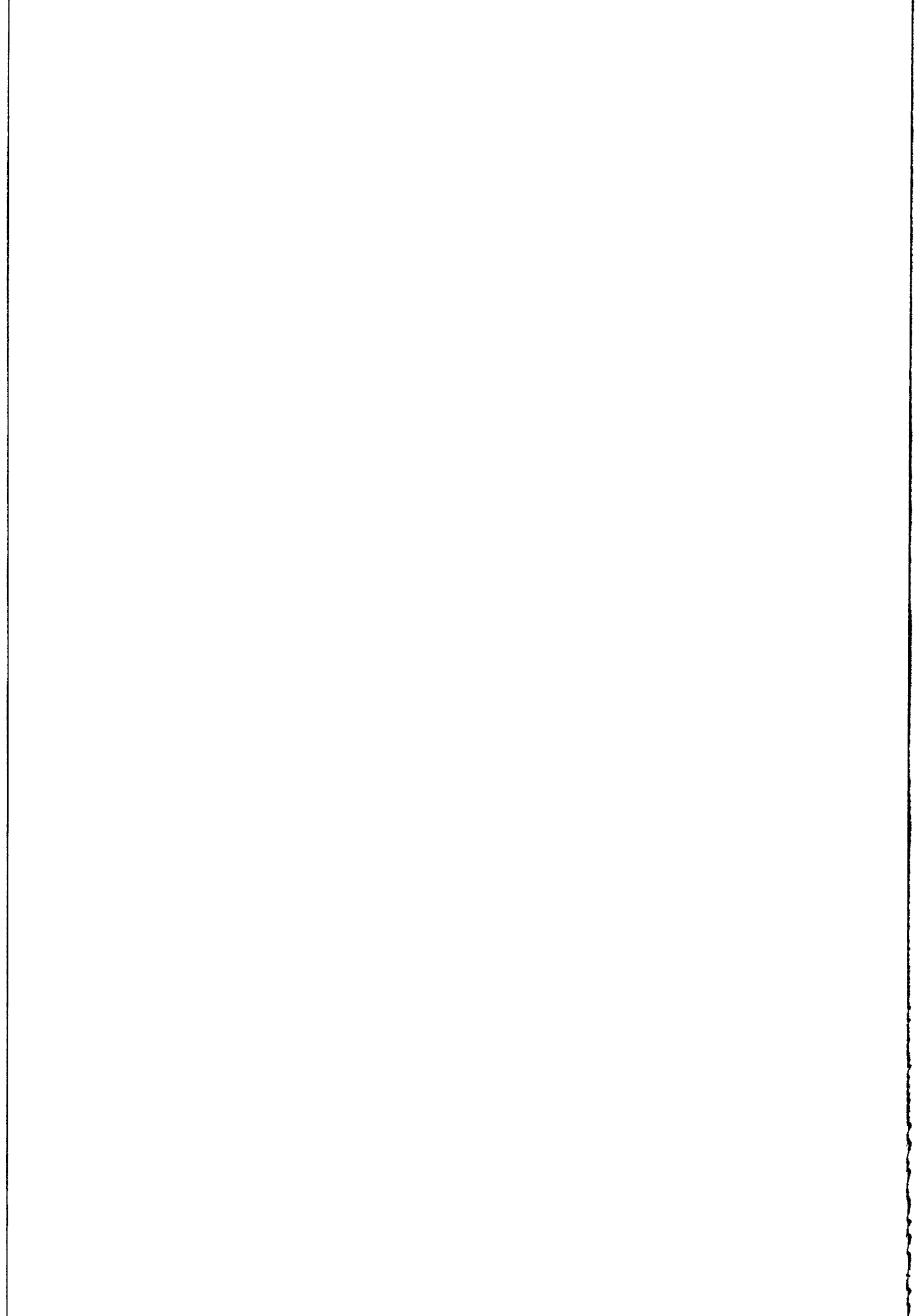

1:5000

300 Meter

Glomma

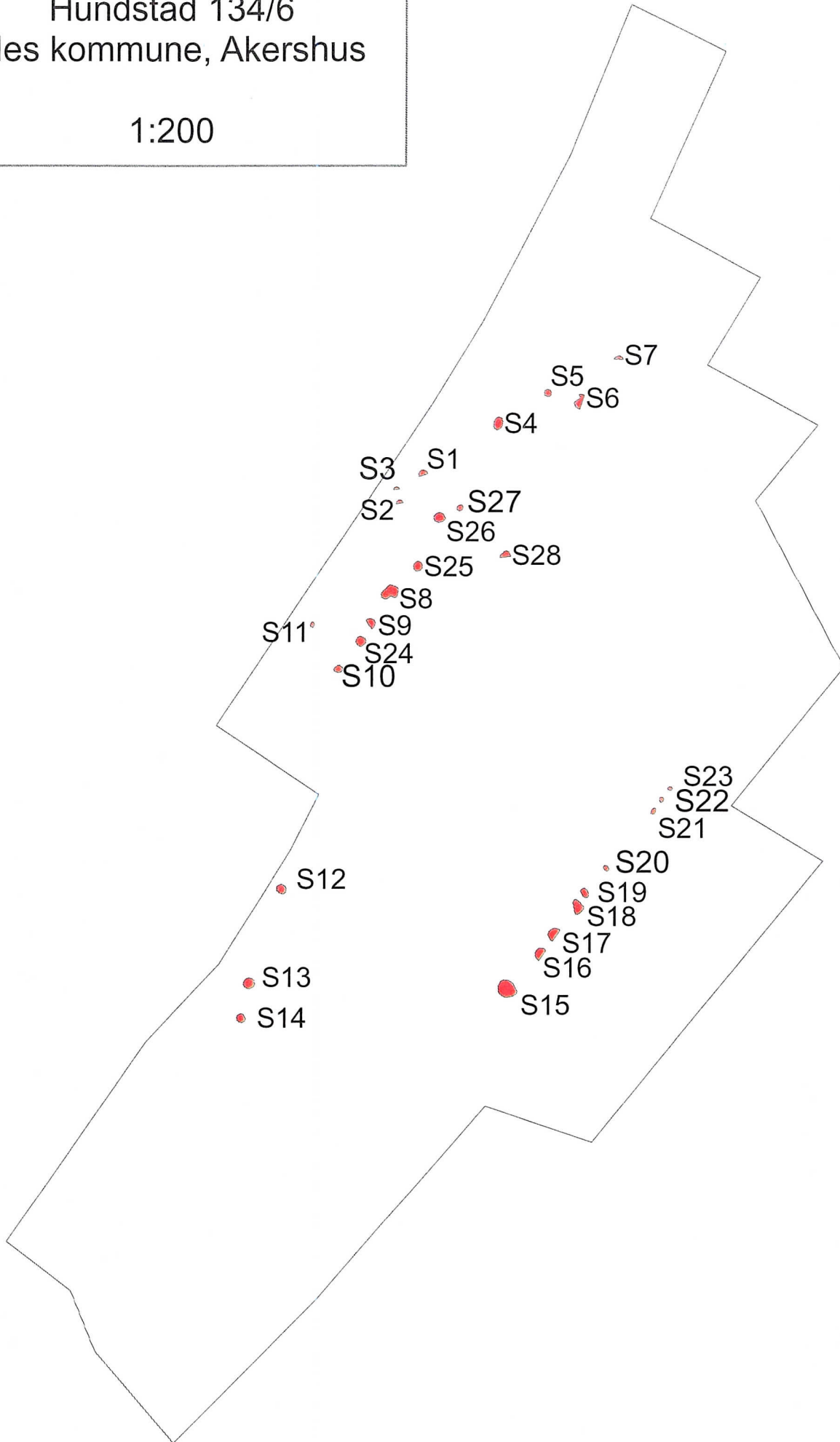

Hundstad 134/6
Nes kommune, Akershus

1:200

5 10 20 Meter

